

ISPMN
INSTITUTUL PENTRU STUDIAREA
PROBLEMELOR MINORITĂȚILOR
NAȚIONALE

400697 Cluj Napoca
Str. Gavril Muzicescu, nr. 5
Tel: 0364 103 154; 0364 116 261
Fax: 0364 103177
E-mail: office@ispmn.gov.ro
www.ispmn.gov.ro

GUVERNUL ROMÂNIEI

Raport cu privire la situația comunităților de romi din Baia Mare (Craica, Cuprom, Horea, Pirita și Ferneziu)

Hetea Estera Roxana, ISPMN Cluj-Napoca, vicepreședinte

Scurtă descriere pe baza analizei documentelor din dosarul oferit de către primăria Baia Mare, întâlnirea de la Primăria Baia Mare și observații în timpul vizitei în comunitățile de romi situate în Craica, Cuprom, Gării-Horea, Pirita și Ferneziu, în perioada 18-20 iulie 2012:

CRAICA - comunitate de romi numeroasă, potrivit datelor oferite de către Primărie sunt 1100 locuitori, care trăiesc în locuințe improprii, construite fără autorizație prin ocupare abuzivă a terenului. La data vizitei au rămas nedemolate aproximativ 1/3 din locuințele de odinioară, o parte refuzând locuințele de la Cuprom din cauză că acestea nu răspund nevoilor familiilor respective, alții neprimind încă o locuință alternativă, cele de la Cuprom fiind deja repartizate. Locuințele nedemolate în Craica au fost deconectate de la rețeaua electrică, racordarea era ilegală, informală de la rude și vecini. Locuitorii au reclamat faptul că nu au curent electric, sunt mulți șobolani în zonă, există un număr semnificativ de persoane care nu au un loc de muncă permanent, trăiesc din venituri ocazionale, iar ocupațiile marginale, prostituția și cămătăria, nu au ocolit această comunitate.

CUPROM - comunitate de romi în formare ca urmare a relocării unui număr de peste 100 de familii de romi, din comunitatea Craica, în fostele clădiri administrative și cele două clădiri- laboratoare ale fabricii Cuprom. Relocarea familiilor a fost inițiată, se pare, fără o analiză atentă și pregătire temeinică, în grabă așa cum reiese din documentele aflate în dosarul pus la dispoziție de către Primăria Baia Mare, respectiv:

ISPMN
INSTITUTUL PENTRU STUDIAREA
PROBLEMELOR MINORITĂȚILOR
NAȚIONALE

400697 Cluj Napoca
Str. Gavril Muzicescu, nr. 5
Tel: 0364 103 154; 0364 116 261
Fax: 0364 103177
E-mail: office@ispmn.gov.ro
www.ispmn.gov.ro

GUVERNUL ROMÂNIEI

- schimbarea de destinație a fost obținută ulterior mutării familiilor, potrivit Certificatului de urbanism nr 675 din 19.06.2012, schimbare de destinație în locuințe de necesitate cu caracter provizoriu a următoarelor clădiri: laborator central S+P+E, Pavilion administrativ S+P+2E, Clădire laborator AMA P+2E, iar o mare parte dintre familii au fost mutate anterior obținerii schimbării de destinație, potrivit adreselor ISU și DSP Maramureș cu privire la incidentul de la Cuprom apărut în noaptea de 1 spre 2 iunie, respectiv solicitare a serviciului de urgență de către persoane de la Cuprom, str. Electrolizei (12 copii) care prezentau grețuri, amețeli, vărsături, somnolență și roșeață a tegumentelor

-adresa ISU cu nr 1027967/2 din 07.06.2012 specifică faptul că în urma incidentului au fost realizate *“analize pentru două probe de lichid necunoscut din interiorul unei camere din subsolul clădirii”*, aceasta confirmă ipoteza că amenajarea spațiului pentru locuire nu a fost realizată cu atenție, nefiind verificate și îndepărtate posibilele riscuri de intoxicare, în condițiile amenajării de *“locuințe de necesitate”* în foste laboratoare ale unei foste uzine de prelucrare a metalelor neferoase, considerată până în anul 2006 ca fiind unul din cei mai mari poluatori ai României, după Sometra Copșa Mică.

-nu sunt disponibile date cu privire la potențialul risc de toxicitate asupra persoanelor care vor locui în zonă (pe o perioadă de cel mult 3 ani, conform contractului de comodat), locuințele amenajate fiind în imediata vecinătate a fostei uzine Cuprom

Horea – comunitate de romi, situată în apropierea comunității de la Cuprom, devenită celebră prin *“zidul”* construit de către primarul din Baia Mare. Zidul, gardul în general are două funcții importante: de protejare a proprietății și locuitorilor, și de separare a proprietății și locuitorilor. Păreri sunt împărțite, pe de o parte există locuitori, părinți romi care apreciază faptul că copiii lor sunt protejați de accidente rutiere, pe de altă parte alți locuitori romi consideră că au fost izolați, închiși și separați de ceilalți din zonă. Din punctul meu de vedere, zidul îndeplinește ambele funcții, însă în măsură diferită, important este însă felul în care locuitorii resimt prezența acestui zid și consecințele acestuia asupra locuitorilor pe termen scurt și lung. O altă funcție contextuală a zidului este aceea de paravan, adică să ascundă de privirile trecătorilor mizeria, gunoaiile și sărăcia din perimetrul respectiv. Dincolo de rentabilitatea economică, indiferent de faptul că ar putea să fie mai puțin costisitor să construiești un zid care maschează gunoiul decât să ridici gunoaiile menajere

ISPMN
INSTITUTUL PENTRU STUDIAREA
PROBLEMELOR MINORITĂȚILOR
NAȚIONALE

400697 Cluj Napoca
Str. Gavril Muzicescu, nr. 5
Tel: 0364 103 154; 0364 116 261
Fax: 0364 103177
E-mail: office@ispmn.gov.ro
www.ispmn.gov.ro

GUVERNUL ROMÂNIEI

cu o anumită ritmicitate, intervin factori sanitari, sănătate publică, estetică a orașului și de responsabilitate socială.

PIRITA - comunitate de romi formată din 52 de familii, respectiv 200 de locuitori conform datelor Primăriei Baia Mare, trăiesc în locuințe improvizate și în sărăcie extremă, existența zilnică a acestora fiind pusă sub semnul amenințării. Menționez depărtarea față de oraș, instabilitatea construcțiilor/colibelor, așezarea în imediata apropiere de stația de epurare a apei, lipsa totală a utilităților. Nu am primit informații clare cu privire la situația terenului, despre proprietar, în schimb am citit câteva somații de evacuare și demolare a locuințelor. Somațiile au consecințe dramatice asupra vieții oamenilor care nu își mai cultivă grădina, nu investesc în amenajarea locuinței/colibei(după caz), desi acestia locuiesc în această zonă de mulți ani și majoritatea copiilor nu frecventează școala. Sunt copii care nu au îmbrăcăminte, încălțăminte și se hrănesc numai cât să supraviețuiască, iar orizontul aspirațiilor nu depășește nivelul cotidian și modelul existent în comunitate, contactele cu ceilalți fiind aproape inexistente (o fetiță își dorește să fie soție, mămică și nu are mâncăruri preferate, îi este suficientă orice mâncare care îi potolește foamea). Este inadmisibil faptul că copiii nu au acces la școală, la educație! În ciuda condițiilor deosebit de vitrege am întâlnit o familie cu 4 copii care merg la școală și reușesc să obțină rezultate bune, copii fiind premiați. Eforturile părinților sunt mari, din punct de vedere material și fizic (pe timp de iarnă curățarea zăpezii- drumul spre școală peste un câmp viran). Liderul rom, domnul Carol, cunoscut Pise, a fost contestat de către membri comunității, a fost amenințat cu bătaia și i s-a reproșat că nu urmărește rezolvarea problemelor comunității, că vine săptămânal în comunitate cu câte o delegație și își urmărește interesele materiale exploatând sărăcia romilor din Pirita.

FERNEZIU - cartier de romi încheșat, cu vechime, situat în apropierea fostei fabrici Romplumb, care numără 530 de locuitori, conform datelor oferite de către Primăria Baia Mare. O parte importantă a romilor a lucrat, până de curând, la închiderea activității, la fabrica Romplumb. Locuințele sunt consolidate, o bună parte sunt construite din materiale durabile, racordate la rețeaua de curent electric și de gaz, au acces la apă potabilă, cișmele comune și câteva individuale, în curte. Membrii comunității trăiesc o stare de insecuritate din cauza notificărilor și somațiilor cu privire la evacuarea și demolarea locuințelor. Situația participării școlare este semnificativ diferită, superioară față de Pirita și Craica, o parte

ISPMN
INSTITUTUL PENTRU STUDIAREA
PROBLEMELOR MINORITĂȚILOR
NAȚIONALE

400697 Cluj Napoca
Str. Gavril Muzicescu, nr. 5
Tel: 0364 103 154; 0364 116 261
Fax: 0364 103177
E-mail: office@ispmn.gov.ro
www.ispmn.gov.ro

GUVERNUL ROMÂNIEI

importantă a romilor aparținând religiei neoprotestante, fapt care a contribuit esențial la schimbarea vieții în bine, potrivit unei doamne din comunitate, membră a cultului neoprotestant. Am întâlnit câteva persoane, foști angajați la Romplumb, cu intoxicații cronice și depuneri de metale grele, plumb, în țesuturi și oase, care sunt în evidența medicilor cu tratamente pe termen îndelungat.

Concluzii și recomandări:

1. Colaborarea la nivel local cu specialiști, urbanisti, arhitecți, lucrători sociali (asistenți sociali, psihologi, sociologi) pentru analiza scenariilor de intervenție, în vederea creării unei așezări cu perspective de dezvoltare, din punctul de vedere al datelor de amplasament (respectarea distanțelor de siguranță și de protecție sanitară față de zona industrială, stații de epurare, groapă de gunoi), istoric, ocupații și grad de integrare. Este esențial să se evalueze distanța față de așezarea centrală, accesul la servicii și utilități, factori principali pentru potențialul de dezvoltare al zonei. Plasarea așezării pe un teren bun, lipsit de defecte majore (fără mirosuri, fără poluare¹) contribuie la promovarea incluziunii sociale, evitarea discriminării și formării ghetourilor sau enclavelor. Asigurarea contiguității cu așezarea de bază, inclus în perimetrul de bază, va oferi un model de locuire al majorității și o relație de vecinătate care dezvoltă mod de locuire conform cu cerințele și standardele unei societăți moderne.

¹ Comunitatea de romi a fost relocalată în fosta clădire administrativă și fostele laboratoare ale uzinei Cuprom, cunoscută ca fiind "uzina morții", nu sunt disponibile date privind toxicitatea mediului. Din dosarul oferit de către Primăria Baia Mare, din adresa ISU a județului Maramureș înregistrată cu nr. 1027967/2 din 07.06.2012, lipsește anexa, respectiv buletinul de analize! Este cunoscut faptul că aerul este poluat cu plumb, cadmiu și dioxid de sulf, „S-a constatat faptul că în vecinătatea surselor principale de poluare, îndeosebi în apropierea S.C. *Romplumb*, atât la indicatorul plumb, cât și la cadmiu valorile concentrațiilor și frecvențele de depășire s-au menținut foarte ridicate, acestea situându-se la niveluri mult mai mari față de punctele de control din zona rezidențială a orașului (L. Miloiu, Starea actuală a mediului în depresiunile Baia Mare și Copalnic (teza de doctorat), 2008, coordonator, științific prof. univ.dr. Gheorghe Neamu, Univ. Oradea, <http://www.uoradea.ro/attachment/791672704232e82e41d0a31a6bc16159/a9b3f74d7e20b97c5edd32411fd39c3e/Miloiu+Mia.pdf>).

ISPMN
INSTITUTUL PENTRU STUDIAREA
PROBLEMELOR MINORITĂȚILOR
NAȚIONALE

400697 Cluj Napoca
Str. Gavril Muzicescu, nr. 5
Tel: 0364 103 154; 0364 116 261
Fax: 0364 103177
E-mail: office@ispmn.gov.ro
www.ispmn.gov.ro

GUVERNUL ROMÂNIEI

2. Realizarea unei analize, de către experți și instituții abilitate, privind starea de calitate a elementelor mediului, identificând nivelul concentrațiilor poluanților în cadrul acestora precum și frecvența de depășire pentru fiecare indicator de poluare a concentrațiile maxime admise prevăzute de normele românești în vigoare pentru fiecare categorie de poluanți și efecte nocive ale poluanților asupra stării de sănătate a locuitorilor din vecinătatea uzinei Cuprom. Evaluarea costurilor și consecințelor pe termen lung.
3. Identificarea unor soluții practice și moderne, necontestate, pentru protejarea vieții, integrității fizice și sănătății publice a persoanelor și copiilor fără a crea sentimentul de umilire și separare bazate pe criterii sociale, economice sau etnice. Zidul de la Baia Mare a creat scandal mediatic în presa națională și internațională aducându-ne prejudicii semnificative.
4. În situațiile în care nu există reprezentanți/lideri ai comunității sau sunt contestați și nerecunoscuți, (comunitatea Pirită și altele) se recomandă intervenția lucrătorilor sociali pentru dezvoltare comunitară, formarea grupurilor de inițiativă comunitară din care fie va emerge, fie va fi desemnat un lider al comunității, persoană capabilă să comunice cu administrația locală, respectată în comunitate și de către reprezentanții APL și interesată/dedicată să rezolve problemele cu care se confruntă membrii comunității de romi (metoda de intervenție: facilitare și dezvoltare comunitară, model implementat de Banca Mondială, Fondul Român pentru Dezvoltare Socială, Asociația Română de Dezvoltare Comunitară, Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Romi Cluj-Napoca, Fundația Soros România, Programul Națiunilor Unite în România/UNDP).
5. Identificarea unor soluții creative și durabile și a surselor de finanțare pentru construirea și amenajarea de locuințe, inclusiv sociale - realizarea de locuințe constituind un obiectiv major, de interes național, pe termen lung, al APL, potrivit Legii locuințelor - care să respecte standardele și exigențele minimale prevăzute în Legea locuințelor (L 114/1996) și principiile unei așezări durabile, locuința să fie adecvată numărului membrilor familiei respective și standardului economic al acesteia și să respecte demnitatea umană.

ISPMN
INSTITUTUL PENTRU STUDIAREA
PROBLEMELOR MINORITĂȚILOR
NAȚIONALE

400697 Cluj Napoca
Str. Gavril Muzicescu, nr. 5
Tel: 0364 103 154; 0364 116 261
Fax: 0364 103177
E-mail: office@ispmn.gov.ro
www.ispmn.gov.ro

GUVERNUL ROMÂNIEI

6. Sprijinirea de la nivel central a APL, în sensul reevaluării și renegocierii alocării fondurilor structurale - crearea unui fond cu destinație specială, accesat de către Primării pentru construirea și amenajarea de locuințe sociale pentru diferitele categorii vulnerabile, adecvate nevoilor familiei. Alocarea de fonduri anuale către consiliile locale de la bugetul de stat pentru încurajarea APL în construirea și amenajarea de locuințe sociale.
7. Revizuirea legislației cu privire la locuințe, completări privind proiectarea, interdicția plasării pe terenuri afectate de riscuri (miros, poluare, etc), interdicția demolării și evacuării fără a asigura o alternativă de locuire care să respecte un standard minimal. Aspectul locuirii la romi a fost semnalat într-o evaluare a implementării Strategiei Guvernului pentru îmbunătățirea situației romilor ca fiind domeniul în care „...realizările au fost prea puțin semnificative; Raportul asupra Stadiului Implementării menționează doar planuri de elaborare a unui „Program național de reabilitare a locuințelor și a mediului, inclusiv în zonele locuite de romi.”^[128]². Ar fi util să existe un organism care să evalueze dimensiunea și problemele locuirii și să coordoneze un Program național pentru locuire.
8. Evaluarea situației participării copiilor romi la școală (Pirita și Craica). Inițierea unei evaluări cu celeritate de către instituțiile cu atribuții specifice și înscrierea copiilor romi la unitățile școlare cele mai apropiate, în special pentru comunitatea de romi Pirita și asigurarea transportului școlar (familiile locuiesc în câmp, în imediata apropiere a unei stații de epurare a apei). Pe perioada verii copiii romi să participe la activitățile educaționale ale Centrului de zi Romani, să primească asistență pentru nevoile primare (hrană, îmbrăcăminte, baie), altminteri acești copii sunt condamnați să trăiască într-o „frumoasă sălbăticie”, să fie privați de principalele drepturi, dreptul de a învăța, de a avea un loc de muncă mai târziu, de a trăi decent și demn într-o societate modernă și cu pretenții de a fi democrată.
9. Încurajarea identificării unor soluții durabile în locul somațiilor și notificărilor practicate de către APL cu privire la evacuare și demolare a locuințelor, proceduri

² Raport OSI, Evaluarea strategiei Guvernului României pentru îmbunătățirea situației romilor, 2002, <http://www.amarerromentza.org/documente.html>

ISPMN
INSTITUTUL PENTRU STUDIAREA
PROBLEMELOR MINORITĂȚILOR
NAȚIONALE

400697 Cluj Napoca
Str. Gavril Muzicescu, nr. 5
Tel: 0364 103 154; 0364 116 261
Fax: 0364 103177
E-mail: office@ispmn.gov.ro
www.ispmn.gov.ro

GUVERNUL ROMÂNIEI

care întrețin și accentuează sentimentul insecurității și nu rezolvă problema locuirii însă amplifică celelalte probleme conexe. Pentru specialiștii din domeniul social este cunoscut faptul că unui individ căruia nu îi sunt satisfăcute nevoile primare, fiziologice, care îi asigură supraviețuirea, acela nu poate aspira la dezvoltare personală, stimă și statut, nu poate să fie un cetățean responsabil și participativ, acesta va continua să fie preocupat și îngrijorat de procurarea hranei, îmbrăcăminte și a unei locuințe care să îi asigure siguranță și protecție.

10. Analiza situației sociale a familiilor de romi de către serviciile sociale cu mai mare atenție, abordarea individului în contextul în care trăiește, asistență nevicată de stereotipuri și prejudecăți culturale sau sociale și inițierea de măsuri care să abordeze principalele probleme cu care se confruntă. Abordarea parțială și rezolvarea unei singure probleme fără a le considera și pe celelalte nu poate să rupă cercul vicios în care sunt prinse multe familii sărace, locuință – educație – ocupare - sănătate, și din care nu pot să iasă fără sprijin din partea instituțiilor specializate.